

ZARZĄD GŁÓWNY 00-183 WARSZAWA, ul. Stawki 5/7
POLSKIE TOWARZYSTWO PSYCHOLOGICZNE
 ptp@psych.uw.edu.pl, <http://www.ptp.org.pl>, tel./fax +48 22 831 13 68, PKO BP S.A. I/O W-wa 45 1020 1013 0000 0802 0002 9058

Szanowny Pan
 Władysław Kosiniak-Kamysz
 Minister
 Pracy i Polityki Społecznej
 ul. Nowogrodzka 1/3/5
 00-513 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W imieniu psychologów zrzeszonych w Polskim Towarzystwie Psychologicznym wyrażam zadowolenie oraz umiarkowany optymizm, że prace nad nową ustawową regulacją zawodu zaufania publicznego, jakim jest zawód psychologa, pozwolą wreszcie zakończyć ponad 14-letni skomplikowany i niejasny stan prawny, w którym uchwalona przez Parlament w 2001 roku *ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. 2001.73.763)*, nie została w pełni wdrożona. Towarzystwo w swoich oddziałach przeprowadziło szeroką dyskusję nad „Załoženiami do projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów”. Zgłoszone uwagi można zebrać w trzy podstawowe grupy:

- 1) Uwagi ogólne, ważne dla podkreślenia charakteru zawodu psychologa;
- 2) Uwagi szczegółowe do sformułowań zawartych w założeniach;
- 3) Uwagi do wykorzystania przy formułowaniu konkretnych przepisów w projekcie ustawy.

Uwagi ogólne

- I. Szczególnego podkreślenia w całym tekście założeń wymaga fakt, iż psycholog jest specjalistą, który w swej działalności profesjonalnej wykorzystuje wiedzę oraz metody posiadające sprawdzoną wartość naukową. Proponuje się, więc, by:
 - 1) w cz. I pkt. 1 wskazać, iż „psycholog jest specjalistą, który zajmuje się badaniem za pomocą metod wypracowanych i akceptowanych przez naukę.....
 - 2) Usunąć w części szczegółowej (str.19) niezrozumiały zapis „..... możliwe jest zaliczenie do tych metod (projekcyjnych) narzędzi pozbawionych jakiegokolwiek wartości naukowej„.

Uzasadnienie

Psychologia jest dziedziną nauki, a wszelkie podejmowane przez psychologa oddziaływania muszą uwzględniać jej podstawy teoretyczne i osiągnięcia. Stosowane metody odwołują się do wypracowanej i udokumentowanej empirycznie wiedzy psychologicznej i muszą spełniać określone kryteria naukowe.

- II. W przepisach ogólnych założeń szczegółowych (pkt 3, rozdział 1) wskazano obszary, które będą regulowane przez ustawę (str.18). Pominęto konieczność stworzenia regulacji określających **warunki wprowadzania i uzyskiwania nowych specjalizacji.**

Uzasadnienie

Rozwój zastosowań psychologii wskazuje na coraz większą specjalizację. Obowiązujące regulacje prawne dotyczą jedynie „psychologii klinicznej” (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 września 2002 r. w sprawie uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia *Dz.U. 2002.173.1419*). Istnieje jednak konieczność wprowadzenia regulacji prawnych wskazujących wymagania i kryteria uzyskiwania specjalizacji w innych obszarach praktyki psychologicznej np. psychologia wychowawcza czy psychologia sądowa. W tekście założeń zaznaczono, że ani ustawa, ani inne regulacje niższego rzędu, nie będą zawierać listy specjalizacji, co może oznaczać, że w ogóle nie przewiduje się możliwości tworzenia nowych specjalizacji.

Uwagi szczegółowe

1. W definicjach metod psychologicznych (str. 19), proponuje się następujące sformułowanie:
„W rozumieniu ustawy metodami psychologicznymi są testy psychologiczne (**w tym aparaturowe**), metody projekcyjne oraz inne techniki psychologiczne.”

Proponujemy usunąć akapit od słów „Testy aparaturowe.....o pożądanych właściwościach psychometrycznych”.

Uzasadnienie

Wyodrębnienie testów aparaturowych jest nieporozumieniem i poważnym błędem. Proponowana ich definicja odnosi się do testu psychologicznego, jako takiego (APA 1985 *Standardy dla testów stosowanych w psychologii i pedagogice*. Wyd. GWP 2007). Klasyczne testy prezentowane komputerowo są również po części „aparaturowe”.

2. Wpis na listę psychologów (str. 23) punkt. 2 d – wątpliwości budzi zapis dotyczący oświadczenia o braku karalności za przestępstwa skarbowe. Jakie jest jego formalne uzasadnienie?
3. Str. 24 zgodnie z założeniami zakres danych podlegających wpisowi na listę psychologów określi Krajowa Rada Psychologów. Proponujemy, by zakres ten był regulowany ustawowo.

Uzasadnienie

Wpis na listę psychologów zawierać będzie jawne dane, a więc musi podlegać takim regulacjom prawnym, które gwarantować będą respektowanie zasad sformułowanych w art. 51 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 23 ust. 1 pkt. 2 i 4 *ustawy o ochronie danych osobowych*.

Uwagi do rozważenia przy formułowaniu konkretnych przepisów w projekcie ustawy

1. s. 18 założeń – „Wykonywanie zawodu psychologa będzie polegać na udzielaniu świadczeń psychologicznych.”

Proponuje się dodanie sformułowania „niezależnie od nazwy zajmowanego stanowiska”.

Uzasadnienie:

Psychologowie zatrudniani są na stanowiskach, których nazwa nie sugeruje tego, że osoba zatrudniona na danym stanowisku udziela świadczeń psychologicznych (np. nauczyciel przedmiotu ew. nauczyciel-wychowawca w szkołach i placówkach oświatowych). Tymczasem praca na tych stanowiskach – szczególnie w szkołach specjalnych, w tym młodzieżowych ośrodkach socjoterapii i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, wymaga posługiwania się wiedzą psychologiczną celem stosowania różnorodnych form działania psychologicznego z obszaru pomocy psychologicznej. Podobnie dzieje się w przypadku psychologów zatrudnionych na stanowiskach mediatorów, pracowników socjalnych czy kuratorów sądowych. Inny przykład to psycholog zatrudniony przy rekrutacji pracowników - bez wątpienia czynności wykonywane w pracach tego rodzaju są związane z diagnozą psychologiczną i oceną funkcjonowania psychologicznego osoby.

Decyzja o tym, czy w danym miejscu zatrudnienia psycholog wykonywał zawód psychologa, czy też nie, każdorazowo powinna opierać się na informacjach o specyfice pracy tego psychologa na danym stanowisku i w żadnym wypadku nie powinna zapadać wyłącznie na podstawie nazwy zajmowanego przez psychologa stanowiska, czy zakresu zadań standardowo przypisanych do danego stanowiska. Decyzja w tym względzie powinna należeć do Regionalnej Rady Psychologów. Uściślenia wymaga to, w jaki sposób psycholog miałby udokumentować fakt wykonywania zawodu.

2. s. 20 Założeń – Proponuje się rozważanie czy powierzanie ministrowi właściwemu do spraw pracy zadania określania listy testów zastrzeżonych dla psychologów, w trybie rozporządzenia, jest dobrym rozwiązaniem. Proponujemy powierzyć to zadanie Krajowej Radzie Psychologów. Rozporządzenie natomiast powinno regulować tryb wpisywania do rejestru metod zastrzeżonych. Rejestr taki powinna prowadzić Krajowa Rada Psychologów.

Uzasadnienie

Wiedza psychologiczna rozwija się niezwykle dynamicznie, czego wyrazem jest m.in. powstawanie nowych i dezaktualizowanie się starych metod badawczych. Prowadzenie rejestru metod zastrzeżonych dla psychologów wymaga ciągłego dostępu do aktualnej wiedzy psychologicznej i szybkiego reagowania na pojawiające się zmiany.

3. str. 24 Założeń - punkt 6) powinien zyskać brzmienie: „oświadczenie, że ukończył studia w języku polskim albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu ze znajomości języka polskiego, niezbędnej do wykonywania zawodu psychologa, o którym mowa na stronie 22 projektu założeń albo świadectwo maturalne (dojrzałości) uzyskane na podstawie egzaminu w języku polskim.”

Uzasadnienie

Dostosowanie tekstu do określenia sformułowanego na str. 22 Założeń.

4. str. 26 Założeń - Proponuje się, by udostępniane publicznie były także informacje o odbytych studiach wyższych i podyplomowych oraz o stopniu i tytule naukowym oraz obszarze ich uzyskania.

Uzasadnienie

Zapobiega to możliwym nadużyciom, gdy przykładowo profesor X będący mgr psychologii i jednocześnie profesorem zarządzania, przedstawia się klientom sugerując, że jest profesorem psychologii.

5. str. 27 założeń - Zaświadczenie o prawie wykonywania zawodu psychologa winno być dostępne i weryfikowalne elektronicznie, poprzez stronę internetową Krajowej Rady Psychologów, wzorem zaświadczeń wydawanych np. przez Okręgowe Izby Architektów RP. Zaświadczenia winny być w formie samodzielnie sporządzanych wydruków z Internetu, opatrzonych kodem umożliwiającym ich weryfikację. Ograniczy to koszty administracyjne, korespondencji i usprawni postępowanie, a każdemu pozwoli zorientować się, czy jego usługodawca jest psychologiem.
6. str. 27 Założeń – Należy rozważyć, czy egzaminu testowego z psychologii dla absolwentów zagranicznych studiów psychologicznych nie zastąpić, bądź uzupełnić, procedurą uznawania zgodności programu studiów. Niejasne jest także, na czym miałyby polegać test umiejętności.

Uzasadnienie

Egzamin testowy w sposób niewystarczający zweryfikuje, czy absolwent zagranicznych studiów faktycznie zaliczył **minimum** podstawowej wiedzy psychologicznej, obowiązujące na polskich studiach.

7. str. 30 Założeń – w konkretnych przepisach warto zagwarantować, że opiekun psychologa będzie przedstawiać Regionalnej Radzie również raporty śródkresowe ze sprawowania opieki, a nie tylko raport końcowy. Rozwiązanie takie umożliwi usunięcie ewentualnych braków, czy uchybień, w trakcie sprawowania opieki. Należy rozważyć umożliwienie łącznej opieki nad jednym psychologiem, np. dwóm doświadczonym psychologom. Może być to korzystne zarówno ze względów rozwoju zawodowego (zatrudnieni w różnych instytucjach, spotykający się z różnymi problemami), jak też ze względów organizacyjnych (urlopy, choroby, różne miejscowości pracy i zamieszkania itp.).
8. str. 38 Założeń – Wybory członków organów samorządowych nie mogą odbywać się zwykłą większością głosów bez wskazania zabezpieczenia dla rzeczywistego obdarzenia zaufaniem samorządu osobę wybraną. W zapisie projektu ustawy należy zapewnić albo kworum obecnych, albo uzyskanie przez kandydata 50% + 1 głos.
9. str. 46 Założeń - warto rozważyć wprowadzenie do katalogu kar - „ograniczenia” prawa wykonywania zawodu przez psychologa.

Uzasadnienie

Może to mieć zastosowanie w sytuacji, gdy z uwagi na okoliczności, zakazanie całkowitego wykonywania zawodu, nawet na pewien czas, jest zbyt daleko idące i nie chroni ani interesu klientów, ani życiowych potrzeb psychologa. Wtedy, bardziej odpowiednie byłoby uniemożliwienie danemu

psychologowi wykonywania zawodu wyłącznie w niektórych formach lub w pewnym zakresie (np. terapii psychologicznej), zaś pozostawienie innego zakresu lub innych form (np. nauczania). Możliwe byłoby też ograniczenie do wykonywania pracy wyłącznie pod opieką innego psychologa, np. zatrudnionego w tej samej placówce.

10. str. 46 Założeń - szczególnego namysłu wymagać będą przepisy ustawowe dotyczące warunków uchylania tajemnicy zawodowej.

Uzasadnienie:

Poważnym problemem mogą być regulacje dotyczące zachowania tajemnicy w przypadku postępowania przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej i Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej.

11. str. 50 Założeń – proponujemy zapisać, że na wniosek lub za zgodą psychologa, do postępowania przed Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej oraz Komisją Odpowiedzialności Zawodowej, winna móc przystąpić wskazana przez psychologa organizacja psychologów (np. stowarzyszenie), a reprezentującą tę organizację osoba powinna również móc pełnić funkcję obrońcy.

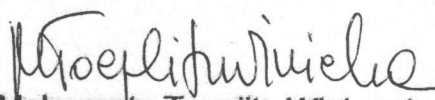
Polskie Towarzystwo Psychologiczne przygotowało także szereg postulatów i propozycji zmian w obowiązujących przepisach. Propozycje te zostały wypracowane w dyskusji i konsultacjach z psychologami pracującymi w różnych obszarach życia społecznego (służba zdrowia, szkolnictwo, transport, praca, itp.) i z pewnością wymagają jeszcze dalszych uzupełnień. Przedstawimy je w terminie późniejszym, w czasie prac nad tekstem projektu ustawy.

Szanowny Panie Ministrze,

W środowisku psychologów zrzeszonych w Polskim Towarzystwie Psychologicznym nadal trwają konsultacje nad doprecyzowaniem definicji poszczególnych form działania psychologów w praktyce. Wypracowane definicje (np.: pomoc psychologiczna, diagnoza psychologiczna, metody projekcyjne), zostaną przedłożone na etapie prac nad projektem ustawy.

Wyrażamy gotowość uczestniczenia w dalszej pracy nad nowym tekstem ustawy o zawodzie psychologa, nie tracąc równocześnie nadziei, iż w najbliższym czasie powstanie projekt, który będzie mógł być skierowany do Sejmu RP.

Z wyrazami szacunku

Dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska
Przewodnicząca
Polskiego Towarzystwa Psychologicznego